

Stručni rad

KORIŠTENJE EU FONDOVA U OBRAZOVANJU ZA PODUZETNIŠTVO: PRIMJERI DOBRE PRAKSE I PERSPEKTIVA DO 2020. GODINE

Dimitrije Milojević, mag. pol., Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Selska 119, Zagreb, Hrvatska
Telefon: +385 1 3647 098, e-mail: dimitrije.milojevic@zrinski.org

Mario Šimunković, mag. oec., Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Selska 119, Zagreb, Hrvatska
Telefon: +385 1 3647 098, e-mail: mario.simunkovic@zrinski.org

SAŽETAK

Većina zemalja članica Europske unije koristile su sredstva fondova Europske unije za financiranje obrazovanja za poduzetništvo u financijskoj perspektivi 2007. – 2013., a u novoj financijskoj perspektivi 2014. – 2020. dolazi do povećanja izdvajanja sredstava za tu svrhu te se uz Europski socijalni fond koristi i Erasmus+ te pojedini programi prekogranične suradnje. Obrazovanje za poduzetništvo prepoznato je kao jedno od ključnih područja razvoja kako bi se ostvarili ciljevi zadani u strategiji Europa 2020, koja između ostalog nalaže usmjeravanje nastavnih planova i programa na kreativnost, inovacije i poduzetništvo, a sve u svrhu podupiranja gospodarskog rasta i razvoja. U radu će se dati prikaz najnovijih dostignuća na području obrazovanja za poduzetništvo, a naglasak će se staviti na projektni pristup financiranja razvoja inovativnih pristupa u obrazovanju za poduzetništvo. Svrha ovog rada je istražiti utjecaj financijskih sredstava iz fondova i programa Europske unije u odnosu na dosadašnja izdvajanja proračunskih stavki Republike Hrvatske namijenjenih obrazovanju za poduzetništvo. U radu će se dati prikaz financijskih okvira na razini Europske unije unutar kojih se podupire obrazovanje za poduzetništvo te prikazati primjeri dobre prakse na razini cijele Europske unije.

Ključne riječi: EU fondovi; obrazovanje; Europski socijalni fond; programi Europske unije; učenje za poduzetništvo

1. UVOD

Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo prepoznat je kao jedna od 8 ključnih kompetencija (Preporuka europskog parlamenta i Vijeća, 2006). Europska komisija ističe kako bi svi mladi ljudi trebali imati koristi od barem jednog praktičnog poduzetničkog iskustva prije završetka obaveznog obrazovanja (Rethinking Education, 2012). Učenici i studenti koji su imali praktično poduzetničko iskustvo imaju tri do šest puta veću vjerojatnost da će pokrenuti vlastiti posao kasnije u životu od onih koji nisu imali poduzetničko obrazovanje (Entrepreneurship education, 2014). Europski parlament pozvao je države članice te lokalne i regionalne vlasti koje surađuju s obrazovnim institucijama da uvrste elemente poduzetničkog obrazovanja u sadržaj nastavnog plana i programa u području osnovnog obrazovanja, strukovne izobrazbe i visokog obrazovanja (Ponovno promišljanje obrazovanja, 2013).

Iako je iz navedenog jasna podrška Europske unije razvoju obrazovanja za poduzetništvo, kao i poduzetničkim vještinama uopće, pojedine države članice među kojima je i Republika Hrvatska ne prepoznaju važnost obrazovanja za poduzetništvo te ne daju dovoljnu potporu razvoju poduzetničkih kompetencija. Stoga je glavni cilj ovog istraživanja u radu identificirati strateški okvir na razini Europske unije kojim se podupire obrazovanje za poduzetništvo s posebnim naglaskom na financiranje obrazovanja za poduzetništvo preko EU fondova, modalitete kojima europske države ulažu u razvoj obrazovanja za poduzetništvo te dokaze da Republika Hrvatska ne koristi dovoljno mogućnosti po pitanju ulaganja u obrazovanje za poduzetništvo. Predmet istraživanja je obrazovanje za poduzetništvo u državama članicama Europske unije, s posebnim naglaskom na Republiku Hrvatsku i mogućnosti ulaganja u projekte razvoja poduzetničkih vještina na svim razinama obrazovanja proračunskim izdvajanjima te sredstvima iz EU fondova.

2. STRATEŠKA POTPORA OBRAZOVANJU ZA PODUZETNIŠTVO

U ovom dijelu rada prikazan je strateški okvir na razini Europske unije kojim se obrazovanje za poduzetništvo identificira kao jedan od prioriteta kojim se žele postići strateški ciljevi Europske unije. Identifikacija obrazovanja za poduzetništvo u strateškim dokumentima osnova je za korištenje financijskih sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova te za financiranje projekata na nižim razinama. Usklađenost projekata sa strateškim dokumentima na razini Europske unije, kao i na nacionalnoj razini, od ključne je važnosti za uspjeh svakog projekta, iz tog se razloga u ovom poglavlju daje pregled glavnih (iako ne svih) strateških dokumenata na razini Europske unije te na nacionalnoj razini, a koji se tiču obrazovanja za poduzetništvo.

Strategija Europa 2020 desetogodišnja je strategija Europske unije za rast i zapošljavanje. Pokrenuta je 2010. kako bi se stvorili uvjeti za pametan, održiv i uključiv rast, a dogovoreno je pet glavnih ciljeva do kraja 2020. Oni uključuju zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene/energiju, obrazovanje, socijalnu uključenost i smanjenje siromaštva. Unutar strategije Europa 2020 podrška obrazovanju za poduzetništvo može se vidjeti preko Unije inovacija – jedna je od 7

vodećih inicijativa strategije Europa 2020, a unutar nje Europska komisija poziva države članice da razvijaju školske kurikulume u koje će biti uključeni ishodi učenja koji podupiru razvoj inovativnosti, kreativnosti i poduzetničkih vještina (Europska komisija, 2011).

Krovna strategija EU2020 predstavlja okvir i daje smjernice za strateške dokumente i akcijske planove na nižim razinama, a jedan od ključnih europskih strateških dokumenata u području obrazovanja je *Strateški okvir Obrazovanje i osposobljavanje 2020*. U dokumentu *Strategic framework* (2016), donesenom 2009. godine, identificirana su četiri dugoročna strateška cilja EU-a u području obrazovanja i osposobljavanja. Međutim, u ovom radu obrađen je samo 4. strateški cilj: *jačanje kreativnosti i inovacija, uključujući poduzetništvo, na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja*.

U sklopu srednjoročne revizije strateškog okvira ET 2020. (New priorities for European cooperation in education and training, 2015) potvrđena su četiri prvotna strateška cilja (između ostalog i strateški cilj 4 kojim se potiče obrazovanje za poduzetništvo). Prvotnih 13 prioriternih područja smanjeno je na šest, no i dalje se poduzetništvo adresira kao prioritet kroz ulaganja u razvoj transverzalnih vještina i poduzetništva kao jedne od 8 ključnih kompetencija. Time EU pokazuje svoju usmjerenost k razvoju poduzetničkih vještina kao temelju pametnog rasta (*smartgrowth*).

Na nadnacionalnoj razini EU-a Europski parlament svojim rezolucijama također definira obrazovanje za poduzetništvo kao temelj budućeg rasta i razvoja. U Rezoluciji Europskog parlamenta (2013) o *Akcijskom planu za razvoj poduzetništva 2020. Ponovno buđenje poduzetničkog duha u Europi* naglašava ulogu Europskih strukturnih i investicijskih fondova za obrazovanje i osposobljavanje poduzetnika. Dosljednost u promociji poduzetništva vidljiva je i u Rezoluciji Europskog parlamenta (2015) o *promicanju poduzetništva mladih obrazovanjem i osposobljavanjem* gdje se pozivaju države članice, kao i regionalne i lokalne vlasti, da u potpunosti iskoriste resurse iz strukturnih fondova EU-a, posebice Europskog socijalnog fonda, kako bi se promicali poduzetničko obrazovanje i osposobljavanje te razvoj digitalnih vještina na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Države članice Europske unije vlastitim strateškim dokumentima određuju na koji će način postići prioritete definirane na višim strateškim razinama (primjerice ciljeve strategije *Europa 2020*, ciljeve *strateškog okvira Obrazovanje i osposobljavanje 2020...*). To upućuje na zaključak da postoje različiti pristupi u strategijskom promišljanju država članica kada se analizira potpora obrazovanju za poduzetništvo.

Istraživanje koje je provela European Commission/EACEA/Eurydice (2016), Europska mreža koja podržava i olakšava europsku suradnju u području cjeloživotnog obrazovanja, pokazalo je kako od 38 analiziranih europskih zemalja (država članica i nečlanica Europske unije) njih 29 imaju ili specifičnu strategiju kojom se podupire obrazovanje za poduzetništvo ili je obrazovanje za poduzetništvo uključeno kao jedan od ciljeva širih (obrazovnih) strateških dokumenata. Specifičnu strategiju koja podupire obrazovanje za poduzetništvo usvojilo je 11 europskih država, njih 18 obrazovanje za poduzetništvo podupire u okviru strateških dokumenata šire

tematike, a 9 europskih država (među kojima je i Republika Hrvatska) nije razvilo specifične strategije kojima bi se podupiralo obrazovanje za poduzetništvo niti je obrazovanje za poduzetništvo uklopilo u šire strategije (European Commission/EACEA/Eurydice, 2016).

Posljednji strateški dokument usvojen u Republici Hrvatskoj vezan za obrazovanje za poduzetništvo je Strategija učenja za poduzetništvo 2010. – 2014. Nakon 2014. godine obrazovanje za poduzetništvo spominje se jedino u okviru Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013. – 2020. (Europska komisija, 2011). U tom dokumentu, u Strateškom cilju 3, promocija poduzetništva definirana je kao: *Jačanje izobrazbe za poduzetništvo i poduzetničke kompetencije u sklopu kurikuluma školskih i visokoškolskih ustanova te na sveučilištima i znanstvenim ustanovama*. Za razliku od Strateškog cilja 3, u Strateškom cilju 4, poboljšanje poduzetničkih vještina definirano je: *Gdje se podupire cjeloživotno učenje zaposlenih u subjektima maloga gospodarstva*.

Vidljivo je kako je nakon 2014. godine u Republici Hrvatskoj obrazovanje za poduzetništvo izostavljeno iz ključnih strateških dokumenata (osim jedne mjere u okviru Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2010. – 2014, strategije koja nije dio obrazovne politike). Temeljem te činjenice, može se zaključiti da se manje ulaže u razvoj obrazovanja za poduzetništvo te da nije prepoznata važnost obrazovanja za poduzetništvo na način na koji je ono prepoznato na razini Europske unije.

3. KAKO SE OBRAZOVANJE ZA PODUZETNIŠTVO PROVODI I ŠTO SE MOŽE FINANCIRATI

Postojanje različitih modaliteta obrazovanja za poduzetništvo na različitim razinama obrazovanja dovodi do potrebe za identifikacijom mjera i aktivnosti koje se trebaju provoditi (i financirati) kako bi obrazovanje za poduzetništvo ispunilo svoj cilj. Na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini pojedine europske zemlje provode učenje za poduzetništvo međupredmetnim pristupom, u pojedinim zemljama poduzetništvo se podučava kao zaseban predmet koji je u nekim zemljama obavezan, dok je u drugima izborni. U učenju za poduzetništvo podupire se korištenje inovativnih metoda podučavanja te praktičan pristup učenju (*learning by doing*). Mjere i aktivnosti koje se podupiru s ciljem razvoja poduzetničkih vještina mogu biti usmjerene na razvoj kompetencija nastavnika i učenika, razmjenu primjera dobre prakse, izradu poduzetničkih kurikuluma, nabavku potrebne opreme, organizaciju sajмова studentskih poduzeća ili učeničkih zadruga itd.

Poduzetničko obrazovanje može se provoditi nizom praktičnih aktivnosti među kojima su osnivanje i rad školskih učeničkih zadruga na osnovnoškolskoj razini, poslovanja vježbeničkih tvrtki na srednjoškolskoj razini te studentskih poduzeća koja djeluju unutar studentskih poduzetničkih inkubatora na visokoškolskoj razini. Postoje prakse gdje teorijsko znanje o poduzetništvu učenici i studenti usvajaju na zasebnim (obveznim ili izbornim) predmetima, dok neke zemlje koriste međupredmetni

pristup obrazovanju za poduzetništvo. Zbog tolikog broja mogućnosti česti su primjeri iniciranja poduzetničkog razvoja školskih kurikuluma od samih korisnika – učenika, studenata te nastavnog i školskog osoblja na svim razinama obrazovanja, često financirani (projektnih) bespovratnim sredstvima.

4. IZVORI FINANCIRANJA OBRAZOVANJA ZA PODUZETNIŠTVO

Europske zemlje koriste različite načine financiranja obrazovanja za poduzetništvo. U pojedinim zemljama nacionalni proračuni imaju predviđene proračunske stavke kojima se podupiru strategije obrazovanja za poduzetništvo. Druge države alociraju sredstva iz državnog proračuna za obrazovanje za poduzetništvo iako nemaju usvojene strategije koje podupiru obrazovanje za poduzetništvo. Međutim, ima i država koje ne podupiru obrazovanje za poduzetništvo alokacijama iz državnih proračuna. Dok kod financiranja obrazovanja za poduzetništvo iz državnih proračuna postoje velike razlike u pristupu različitim europskih zemalja, većina europskih država koristi sredstva iz EU fondova kao instrument razvoja obrazovanja za poduzetništvo bez obzira imaju li razvijene strategija obrazovanja za poduzetništvo i/ili financiraju obrazovanje za poduzetništvo iz državnih proračuna. U pojedinim državama sredstva iz EU fondova nadopunjuju se sa sredstvima iz nacionalnih proračuna. U državama koje ne financiraju obrazovanje za poduzetništvo nacionalnim proračunima, financiranje obrazovanja za poduzetništvo svodi se isključivo na financijske tokove iz EU fondova i *bottom-up* inicijative samih korisnika EU fondova. U istraživanju koje je 2016. godine proveo Eurydice pokazalo se kako 27 analiziranih europskih država/regija alocira dio svojih državnih proračuna za obrazovanje za poduzetništvo, a od njih 27 njih 24 uz proračunske izvore koristi i sredstva iz EU fondova. U pojedinim zemljama (među kojima je i Republika Hrvatska) obrazovanje za poduzetništvo financira se isključivo iz EU fondova i ne postoje proračunska sredstva namijenjena obrazovanju za poduzetništvo (European Commission/EACEA/Eurydice, 2016)

4.1. EU fondovi

Osim financiranja obrazovanja za poduzetništvo državnim proračunima, financiranje obrazovanja za poduzetništvo vrši se i preko EU fondova. U tim fondovima postoji cijeli niz centraliziranih i decentraliziranih programa namijenjenih financiranju obrazovnih projekata, između ostalog i projekata kojima se podupire razvoj poduzetničkih kompetencija. Centraliziranim programima u najvećem broju slučajeva upravlja direktno Europska komisija te ona određuje prioritete ulaganja. U tim programima, pored članica zemalja Europske unije, korisnici mogu biti i zemlje nečlanice. Decentraliziranim programima upravljaju akreditirane nacionalne agencije u državama članicama Europske unije u svrhu postizanja ciljeva definiranim u Operativnim programima svake države članice.

4.1.1. ERASMUS+ i ostali centralizirani programi

Erasmus+ je program Europske komisije namijenjen državama članicama i nečlanicama za područje obrazovanja i osposobljavanja mladih i sporta za razdoblje 2014. – 2020. U navedenom programu postoji više mjera koje podupiru obrazovanje za poduzetništvo te definiraju da se poduzetništvo ne odnosi samo na poslovnu dimenziju, već ga valja tumačiti i kao način za razvoj vještina, kao što su preuzimanje rizika i rješavanje problema, koji pomaže u ostvarivanju životnih i obrazovnih ciljeva (Europska komisija, 2016). Postoji cijeli niz projekata financiranih iz Erasmus+ programa kojima se financira obrazovanje za poduzetništvo, a jedan od primjera je projekt „Poslujmo zajedno“.

Projekt je započeo u rujnu 2015. godine i traje do rujna 2017. godine, a ukupna je vrijednost projekta 113 380,00 eura. Koordinator projekta je Grad Kutina, a partneri su Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Razvojna agencija MRAV (Kutina), OŠ Vladimira Vidrića Kutina, Općina Dimitrovgrad (Bugarska), OŠ Alekokonstantinov (Dimitrovgrad, Bugarska), OŠ Lyuben Karavelov (Dimitrovgrad, Bugarska) i Centar za mlade iz Dimitrovgrada. Cilj je projekta da se aktivnim metodama poučavanja, obrazovnim radionicama za učenike osnovnih škola i njihove učitelje potakne uvođenje poduzetništva u hrvatski i bugarski obrazovni sustav. Očekivani rezultati projekta su:

1. uspostavljena suradnja između jedinica lokalne samouprave
2. osposobljeni učitelji za održavanje radionica o poduzetništvu i razvijene poduzetničke kompetencije učitelja
3. razvijene digitalne vještine i poduzetničke kompetencije učenika stečene neformalnim učenjem
4. uvedeno poduzetništvo u osnovnoškolsko obrazovanje (kurikulum) (Doing business together, 2015).

Temeljem navedenih očekivanih rezultata izradit će se Priručnik o implementaciji kurikulumu poslovanja učeničkih zadruga te Edukacijske igre – alat za učenje o korištenju ICT-a u poduzetništvu.

Od ostalih programa vrijedno je izdvojiti primjer *Tempus programa* (koji je u financijskoj perspektivi 2014. – 2020. uklobljen u program Erasmus+) te projekt *Fostering Students' Entrepreneurship and open innovation in university – industry collaboration (iDEALab)* koji je započeo 2014. i traje do kraja 2017. godine. Partnerstvo od 18 partnera koordinira Univerzitet u Novom Sadu, a među njima je jedini hrvatski predstavnik Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski. Cilj je projekta unaprijediti potencijal za samozapošljavanje studenata iz zemalja zapadnog Balkana te unaprijediti inovativnost tvrtki potičući studentsko poduzetništvo, stvaranje poslovnih start-upova i otvorene inovacije u pristupu suradnje između sveučilišta i poduzeća (Idealab, 2014). Ovaj projekt služi kao primjer dobre prakse promicanja i razvijanja učenja za poduzetništvo na visokoškolskoj razini.

4.1.2. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond najstariji je među Europskim strukturnim i investicijskim fondovima osnovan 1957. godine. Jedan je od temeljnih strukturnih instrumenta Europske unije kojim se državama članicama pruža potpora za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva. Aktivnosti financirane iz sredstava Europskog socijalnog fonda pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada te su usmjerene na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Europski socijalni fond decentralizirani je program kojim upravljaju države članice akreditiranim nacionalnim agencijama s ciljem ostvarivanja ciljeva koji su definirani u operativnim programima svake zemlje. Operativni su programi plansko-programski dokumenti u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESI fondova. Svaka država članica donosi operativne programe kojima definira prioritete ulaganja iz Europskog socijalnog fonda. Neke od njih imaju više operativnih programa (zbog većeg broja stanovništva i regija). Za razdoblje 2014. – 2020. godine Hrvatska je pripremila dva operativna programa za provedbu Kohezijske politike:

- Operativni program *Konkurentnost i kohezija* (za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda)
- Operativni program *Učinkoviti ljudski potencijali* (za korištenje Europskog socijalnog fonda i Inicijative za zapošljavanje mladih).

Operativni program *Učinkoviti ljudski potencijali*, ukupne vrijednosti od oko 1,850 milijardi eura, ima 5 prioriternih osi (1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage, 2. Socijalna uključenost, 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje, 4. Dobro upravljanje, 5. Tehnička pomoć) od kojih je za prioriternu os 3 Obrazovanje i cjeloživotno učenje predviđeno 450.000.000,00 eura (28,44 % sredstava iz Operativnog programa) (Razvoj ljudskih potencijala, 2014). Pregledom prioriternih osi i investicijskih prioriteta Operativnog programa *Učinkoviti ljudski potencijali* vidljivo je kako se poduzetništvo podupire potporama za samozapošljavanje te razvoj društvenog i ženskog poduzetništva. Međutim, potpora obrazovanju za poduzetništvo ostala je na razini horizontalnih načela i nije uvrštena kao investicijski prioritet ili prioriterna os (Operativni program u okviru cilja ulaganje za rast i radna mjesta, 2014). Time se pokazuje kako obrazovanje za poduzetništvo nije prepoznato kao prioritet Republike Hrvatske za financiranje iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Zato što obrazovanje za poduzetništvo nije prepoznato kao prioritet nacionalne obrazovne strategije niti postoji zasebna strategija obrazovanja za poduzetništvo te obrazovanje za poduzetništvo nije prepoznato ni u Operativnom programu *Učinkoviti ljudski potencijali*, izostaje strukturirana podrška projektima razvoja obrazovanja za poduzetništvo. Financijska sredstva za projekte kojima se podupire obrazovanje za poduzetništvo moguće je dobiti centraliziranim programima (Erasmus+) ili financiranjem iz Europskog socijalnog fonda ako pojedini natječaji šire tematike uvažavaju razvoj poduzetničkih vještina.

Iako operativnim programom *Učinkoviti ljudski potencijali* nisu predviđena veća i direktna ulaganja iz Europskog socijalnog fonda u razvoj obrazovanja za poduzetništvo, korisnici imaju mogućnost prijave projekata razvoja poduzetničkih vještina na natječaj „šire“ tematike. Obrazovanje za poduzetništvo ne podupire se samostalno već samo u okviru većih projekata, kao jedan od elementa pojedinih projektnih prijedloga. Iako se promocija poduzetništva podupire u vidu samozapošljavanja, cjelovita podrška poduzetništvu kao ključnoj kompetenciji izostaje.

Primjer mogućnosti financiranja razvoja poduzetničkih vještina iz Europskog socijalnog fonda može se vidjeti u natječaju *Unaprjeđenje pismenosti – temelj cjeloživotnog učenja* u kojemu se financijska pismenost prepoznaje kao jedna od vrsta pismenosti čiji se razvoj podupire natječajem (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2016). U okviru ovog natječaja, potencijalni su korisnici u mogućnosti prijaviti projekte kojima se podiže razina financijske pismenosti učenika osnovnih i srednjih škola čime se može poduprijeti razvoj poduzetničkih vještina. Međutim, poduzetništvo kao ključna kompetencija puno je širi pojam od same financijske pismenosti tako da se ovim natječajem u praksi pokazuje da Europski socijalni fond ne pruža dovoljnu podršku obrazovanju za poduzetništvo u Republici Hrvatskoj.

Projekt financiran iz Europskog socijalnog fonda *Promocija poduzetništva i obrta u šumarskom i drvnom sektoru* proveo je Institut za razvoj i međunarodne odnose. Financiran je u okviru natječaja *Obrazovanje za poduzetništvo i obrt* od srpnja 2015. do srpnja 2017. godine. U okviru ovog projekta provedene su kampanje u 14 županija i gradu Zagrebu za licencirane izvođače radova u šumarstvu, drvoprerađivače, privatne šumoposjednike, nezaposlene šumarske i drvene inženjere i tehničare, učenike te žene poduzetnice. Kampanjama *Promocija poduzetništva, cjeloživotnog učenja te novih mogućnosti za šumarski i drveni sektor, Najbolji poslovni plan učenika šumarskih i drvodjeljskih škola i Poduzetnice u šumarskom i drvnom sektoru* doprinijelo se poticanju poduzetničke kulture, razvoju pozitivnog odnosa prema cjeloživotnom učenju te povećanju konkurentnosti investicijama iz EU fondova (Razvoj ljudskih potencijala, 2015).

4.2. Proračunska izdvajanja za obrazovanje za poduzetništvo

Kako je zadnja strategija učenja za poduzetništvo Republike Hrvatske bila razvijena za period 2010. – 2014., nakon isteka strategije obrazovanje za poduzetništvo dolazi do pada sustavne podrške razvoju obrazovanja za poduzetništvo. Istraživanje koje je provela European Commission/EACEA/Eurydice (2016) pokazalo je kako se u Republici Hrvatskoj obrazovanje za poduzetništvo financira isključivo iz EU fondova.

Posljednji put kada su se izdvajala proračunska sredstva za financiranje obrazovanja za poduzetništvo projektnim pristupom izvršeno je 2014. godine preko Poduzetničkog impulsa – programa poticanja malog gospodarstva. Tim programom promoviralo se učenje za poduzetništvo i navedeno je kao jedan od ukupno četiri prioriteta cijelog programa, konkretno mjerom D1 „Obrazovanje za poduzetništvo“. Natječaj je nudio potporu za aktivnosti poticanja obrazovanja za poduzetništvo na visokoobrazovnim

institucijama kroz: (a) studentsko poduzetništvo i studentske poduzetničke inkubatore, (b) stvaranje poduzetničke klime u školama, (c) jačanje poduzetničkih kompetencija putem aktivnosti poticanja razvoja učeničkih zadruga i učeničkih poduzeća, (d) stjecanje poduzetničkih kompetencija te (e) primjena znanja i vještina u dijelu poslovanja vježbeničkih tvrtki, aktivnosti promidžbe poduzetništva mladih preko organizacije dječjeg tjedna poduzetništva i dr. (Ministarstvo poduzetništva i obrta, 2014).

Rezultati Poduzetničkog impulsa 2014 pokazali su kako je u okviru navedene mjere D1 „Obrazovanje za poduzetništvo“ zaprimljeno 97 prijava, a samo njih 28 je odobreno. Ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 1.000.000,00 kuna, što pokazuje kako je prosječan iznos dodijeljene potpore iznosio 35.714,28 kuna (Gašić, 2015).

5. ZAKLJUČAK

Na razini EU-a obrazovanje za poduzetništvo prepoznato je kao jedan od strateških ciljeva EU-a te se obrazovanje za poduzetništvo podupire u nizu strateških dokumenata i inicijativa. Države članice koriste različite modele financiranja obrazovanja za poduzetništvo koje se onda provodi različitim didaktičko metodološkim pristupima, a obrazovanje za poduzetništvo podupire se u zasebnim strateškim dokumentima ili kao dio širih (prije svega obrazovnih) strategija. Rezultati istraživanja pokazuju da, iako u Republici Hrvatskoj postoje primjeri dobre prakse obrazovanja za poduzetništvo, od 2014. godine (nakon završetka provedbe strategije učenja za poduzetništvo), donositelji odluka u Republici Hrvatskoj ne prepoznaju važnost ulaganja u obrazovanje za poduzetništvo. Također, nije prepoznata važnost poduzetništva kao ključne kompetencije. Nепрепозnavanje važnosti razvoja poduzetništva utjecalo je na financiranje iz proračunskih izvora. S obzirom na to da obrazovanje za poduzetništvo nije prepoznato ni u operativnim programima, financiranje iz EU fondova otežano je i svodi se na inicijative samih korisnika.

EU FUNDS AS A MEAN OF PROMOTING EDUCATION FOR ENTREPRENEURSHIP: GOOD PRACTICE EXAMPLES AND FINANCIAL PERSPECTIVE UP TO 2020

Dimitrije Milojević, MA, University College of Economics, Entrepreneurship and Management Nikola Šubić Zrinski, Selska 119, Zagreb. Croatia
Telephone: +385 1 3647 098, e-mail: dimitrije.milojevic@zrinski.org

Mario Šimunković, MA, University College of Economics, Entrepreneurship and Management Nikola Šubić Zrinski, Selska 119, Zagreb. Croatia
Telephone: +385 1 3647 098, e-mail: mario.simunkovic@zrinski.org

ABSTRACT

Most of the EU member states has used the EU funds for financing education for entrepreneurship in financial perspective 2007-2013, and in new financial perspective 2014-2020, there is a visible increase of funds allocated for this purpose through European Social Fund, Erasmus+ and various Cross-border cooperation programmes. Education for entrepreneurship is recognized as one of the key development areas in order to achieve the objectives set in the Europe 2020 strategy, which among other goals instructs that the curriculums and educational plans should be directed towards development of creativity, innovations and entrepreneurship, all for the purpose of supporting economic growth and development. The paper will provide a review of the latest achievements in the field of education for entrepreneurship and the emphasis will be put on project approach of funding the development of innovative approaches in education for entrepreneurship. The purpose of this paper is to investigate the impact of the financial resources of the EU's funds and programs on the current allocation of Croatian national budget items for education for entrepreneurship. This paper will provide a review of the financial framework at the EU level which supports education for entrepreneurship and will present examples of good practices at the EU level.

Key words: *EU funds; Education; European Social Fund; EU programmes; Education for entrepreneurship*

LITERATURA

1. Doing business together (2015). *O projektu*. Preuzeto s <http://www.doing-business-together.com/projekt.html> (08.09.2016.)
2. Entrepreneurship education (2014). *A guide for educators. Brussels: Entrepreneurship 2020*. doi:10.2769/51003 Preuzeto s <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/7465> (05.09.2016.)
3. European Commission/EACEA/Eurydice (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Preuzeto s <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/4/45/195EN.pdf> (01.09.2016.)
4. Europska komisija (2011.). *Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union*. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication-brochure_en.pdf (03.09.2016.)
5. Europska komisija (2016). *Erasmus+ Vodič kroz program*. Preuzeto s http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_hr.pdf (08.09.2016.)
6. Europski strukturni i investicijski fondovi (2016). *Unaprjeđenje pismenosti – temelj cjeloživotnog učenja*. Preuzeto s <http://www.strukturnifondovi.hr/natjecaji/1277> (08.09.2016.)
7. Gašić, M. (2015). Razvoj pozitivnog odnosa prema cjeloživotnom učenju unutar poduzetništva. *Obrazovanje za poduzetništvo: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*. 5(1), 111-121.
8. Idealab (2014). Tempus projekt. Preuzeto s <http://www.idealab.uns.ac.rs/> (08.09.2016.)
9. Ministarstvo poduzetništva i obrta (2013). *Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013.-2020*. Preuzeto s <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (05.09.2016.)
10. Ministarstvo poduzetništva i obrta (2014). *Poduzetnički impuls 2014: Program poticanja poduzetništva i obrta*. Preuzeto s <http://www.seecel.hr/UserDocImages/Documents/Poduzetni%C4%8Dki-impuls-2014.pdf> (07.09.2016.)
11. New priorities for European cooperation in education and training (2015). *Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training*. Preuzeto s [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015XG1215(02)&from=EN) (05.09.2016.)
12. Operativni program u okviru cilja ulaganje za rast i radna mjesta (2014). *Operativni program učinkoviti ljudski potencijali 2014.–2020*. Preuzeto s www.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/Strukturni%20fon

dovi%202014.%20%E2%80%93%202020/OPULJP%20hr%2020150709.pdf (09.09.2016.)

13. Ponovno promišljanje obrazovanja (22. listopada 2013). *Rezolucija Europskog parlamenta. o rekonceptualizaciji obrazovanja*. Preuzeto s <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2013-0433+0+DOC+PDF+V0//HR> (05.09.2016.)
14. Preporuka europskog parlamenta i Vijeća (18. prosinca 2006). *Cjeloživotno učenje - ključne kompetencije*. Sažetak preuzet s <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:c11090> (05.09.2016.)
15. Razvoj ljudskih potencijala (2014). *Razdoblje 2014.–2020*. Preuzeto s <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/> (10.09.2016.)
16. Razvoj ljudskih potencijala (2015). *Promocija poduzetništva i obrta u šumarskom i drvnom sektoru*. Preuzeto s <http://www.esf.hr/projekti/zagrebacka-zupanija/promocija-poduzetnistva-i-obrta-u-sumarskom-i-drvnom-sektoru/> (15.09.2016.)
17. Rethinking Education (2012). *Investing in skills for better socio-economic outcomes*. Preuzeto s <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN> (05.09.2016.)
18. Rezolucija Europskog parlamenta (21. studenoga 2013). Akcijski plan „Poduzetništvo 2020.” - Ponovno buđenje poduzetničkog duha u Europi. Preuzeto s <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0512+0+DOC+XML+V0//HR> (01.09.2016.)
19. Rezolucija Europskog parlamenta (8. rujna 2015.) *Promicanje poduzetništva mladih obrazovanjem i osposobljavanjem*. Preuzeto s <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0292&language=HR> (01.09.2016.)
20. Strategic framework (2016). Education and training 2020. [online, zadnje ažuriranje 29. veljače 2016.]. Sažetak preuzet s <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ef0016&from=EN> (04.09.2016.)